

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อหาแนวทางการจัดการสารสนเทศขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เกิดประสิทธิภาพ มีขั้นตอนการศึกษาเริ่มจากการสำรวจสภาพการจัดการสารสนเทศขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 แห่งในจังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามกลุ่มบุคลากรระดับองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ใน 100 อบต. รวมจำนวน 400 คน และกลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอสังกัดหน่วยงาน 4 กระทรวงหลัก คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงศึกษาธิการ ใน 20 อำเภอ/กิ่งอำเภอ แห่งละ 5 คน รวมจำนวน 100 คน หลังจากวิเคราะห์สภาพการจัดการสารสนเทศจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยได้เลือกองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านเป็ด อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นจุดทดลอง ในการจัดการสารสนเทศ โดยจัดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยน ประกอบด้วย การฝึกอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติ การระดมความคิดในการวางแผนการจัดการสารสนเทศการแจกเอกสารคู่มือปฏิบัติงาน การทดลองให้จัดสารสนเทศ และการนิเทศติดตามงาน ทั้งนี้ เพื่อสรุปแนวทางการจัดการสารสนเทศที่เหมาะสม สำหรับนำไปเป็นแบบอย่างในการจัดการ

สารสนเทศขององค์การบริหารส่วนตำบลต่าง ๆ ต่อไป

ผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

5.1.1 สภาพการจัดการสารสนเทศของ อบต.

1) การจัดการสารสนเทศอยู่ในระดับไม่น่าพอใจ ควรปรับปรุงในสิ่งต่อไปนี้ คือ การเชื่อมโยงข้อมูลกับส่วนอื่น ๆ การจัดให้มีห้องหรือศูนย์สารสนเทศ การจัดระบบโทรศัพท์ การอบรมความรู้บุคลากร และการกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบด้านสารสนเทศ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นผลมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นใหม่ ความพร้อมในด้านต่าง ๆ ยังขาดความสมบูรณ์ โดยเฉพาะงบประมาณ แม้ว่าจะมีอำนาจตัดสินใจในการบริหารด้านงบประมาณของตนเองก็ตาม แต่ผู้บริหารจัดการมักจะให้ความสำคัญในด้านอื่นก่อน เช่น ในด้านโครงสร้าง

พื้นฐานที่จำเป็นต่อท้องถิ่น จังยังไม่มองเห็นความสำคัญในด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับสารสนเทศมากนัก ในส่วนด้านบุคลากรก็เช่นเดียวกัน ส่วนใหญ่เป็นบุคลากรที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งใหม่ ยังไม่มีประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบเท่าที่ควรสมควรได้รับการฝึกอบรมพัฒนาให้มากขึ้น ซึ่งในการจัดกิจกรรมแทรกแซงครั้งนี้พบว่าผู้ที่เข้ารับการอบรมจะมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น แม้ว่าจะแตกต่างกว่าเดิม ก็ยังไม่เป็นที่น่าพอใจมากนัก

2) ข้อมูลที่มีความจำเป็นในการจัดการสารสนเทศ ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่าควรจะมีข้อมูลปัญหาสำคัญของอบต. ข้อมูลเส้นทางคมนาคม ข้อมูลการประกอบอาชีพ ข้อมูลในด้านเศรษฐกิจ ข้อมูล จปฐ. ข้อมูล กชช.2 ค. ข้อมูลแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ที่เป็นเช่นนี้เพราะในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในตำบลจะขาดข้อมูลดังกล่าวไม่ได้จึงเห็นว่าการจัดการสารสนเทศจะต้องให้ความสำคัญต่อข้อมูลดังกล่าวเป็นพิเศษ นอกเหนือจากข้อมูลอื่น ๆ ที่จะต้องจัดทำขึ้นในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล

3) ปัจจัยสำคัญในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า จะเน้นให้ความสำคัญต่อเรื่องการจัดการประชุมเรื่องเร่งด่วน การจัดทำรายงานการประชุม การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ การจัดทำคำสั่งผู้รับผิดชอบงานด้านต่าง ๆ ตามแผนงานที่กำหนด ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากระบบการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่เข้าระบบ ถ้าหากมีการประชุม มีการกำหนดแผนงานต่าง ๆ ร่วมกันอย่างต่อเนื่องแล้ว จะทำให้ได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ จากผู้เกี่ยวข้องมากขึ้น อันจะนำไปสู่การจัดการสารสนเทศที่เอื้อต่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้เป็นอย่างดีอีกทางหนึ่งก็ได้

4) การปฏิบัติในการจัดการสารสนเทศของอบต. ทดลองหลังจากได้จัดกิจกรรมแทรกแซง ปรากฏว่า ได้ดำเนินงานพัฒนาการจัดการสารสนเทศของ อบต. ตนเองเพิ่มขึ้นกว่าเดิม ได้แก่ การนำข้อมูลไปใช้ในการปฏิบัติงาน การมีโทรศัพท์ การรวบรวมข้อมูลทั้งภายในและภายนอกที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน การจัดระบบข้อมูลพร้อมที่จะนำไปใช้เป็นต้น แต่ขณะเดียวกันการดำเนินงานบางอย่างอยู่ระดับต่ำเช่น การประชาสัมพันธ์งาน อบต. โดยใช้สื่อต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรศัพท์ และการเชื่อมโยงข้อมูลกับส่วนอื่น ๆ สำหรับข้อมูลที่ อบต. จัดทำขึ้น ได้แก่ ข้อมูลแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ข้อมูลถนน/การคมนาคม แหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค ข้อมูลปัญหาสำคัญของ อบต. จำนวนโรงเรียน ข้อมูลประชากร รวมทั้งการอนามัยสาธารณสุข ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นผลจากการฝึกอบรม การจัดการสารสนเทศ รวมทั้งมองเห็นความสำคัญของข้อมูลในการนำไปใช้ในการวางแผน เพื่อจะแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

5) ความเห็นของกลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาค 4 กระทรวงหลัก ระดับอำเภอต่อสภาพการจัดการสารสนเทศปรากฏว่า การจัดการสารสนเทศขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่เป็นอยู่มีการจัดทำอยู่ระดับปานกลางไปหาน้อย เช่น การประชาสัมพันธ์ อบต. ในสื่ออื่น ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการปฏิบัติงาน การจัดโครงการพัฒนาการจัดการสารสนเทศ อบต. ยังไม่มีระบบข้อมูลข่าวสาร ปัญหาของ อบต. ที่มีปัญหามากได้แก่ ปัญหางบประมาณ ปัญหาบุคลากรด้านสารสนเทศ ปัญหาการฝึกอบรม และการนิเทศ และปัญหาเจ้าหน้าที่ไม่มีความรู้ด้านการจัดการสารสนเทศ นอกจากนี้กลุ่มข้าราชการระดับอำเภอมีความเห็นว่า ข้อมูลที่องค์การบริหารส่วนตำบลควรจะได้เรียงตามลำดับความสำคัญได้แก่ ข้อมูล จปฐ. ข้อมูล กชช.2 ค. ข้อมูลแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ข้อมูลการศึกษา ข้อมูลการประกอบอาชีพ และการเกษตรที่เป็นเช่นนี้ เพราะ อบต. เป็นการจัดตั้งแบบการเมือง โดยมุ่งจำนวนหรือปริมาณ ไม่มองสภาพของ อบต. อย่างแท้จริงว่าจะเลี้ยงตัวเองได้หรือไม่ จึงนำผลให้เกิดปัญหาด้านการขาดแคลนงบประมาณ ไม่สามารถเลี้ยงตนเองได้ จึงส่งผลต่อการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ของ อบต. รวมทั้งบุคลากร การจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์ที่จำเป็น สำหรับด้านข้อมูลน่าจะเป็นผลการดำเนินงานของระบบราชการได้มีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูล จปฐ. และข้อมูล กชช.2 ค. อย่างต่อเนื่อง เป็นประจำ ได้เป็นผู้ปฏิบัติจัดเก็บเอง จึงให้ความเชื่อถือ และให้ความสำคัญข้อมูลดังกล่าว

6) จากการวิเคราะห์สภาพการบริหารงาน อบต. ด้านสารสนเทศจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มพบว่า มีความเห็นบางอย่างที่สอดคล้องกัน เช่น ในด้านปัญหาจะเห็นว่า อบต. ประสบปัญหาด้านงบประมาณ ปัญหาขาดบุคลากรด้านสารสนเทศ สำหรับข้อมูลที่สำคัญคือข้อมูลด้านแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ข้อมูล จปฐ. ข้อมูล กชช.2 ค. ข้อมูลการศึกษา สำหรับสิ่งที่มีควรมีในการบริหารงาน อบต. คือการจัดประชุม การจัดทำรายงานการประชุม การประชาสัมพันธ์ และควรมีคำสั่งคณะทำงานด้านแผนงาน/โครงการ

5.1.2 แนวทางการจัดการสารสนเทศสำหรับ อบต. ประกอบด้วยหลักการดังนี้

1) นโยบายการจัดการสารสนเทศของ อบต. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ต้องกำหนดนโยบายให้ชัดเจนเรื่อง การจัดการสารสนเทศระดับ อบต. กำหนดให้ทุกอบต. จัดตั้งงบประมาณ เพื่อดำเนินงานสารสนเทศทุกปี

2) บุคลากรด้านสารสนเทศ จะต้อง มีทุก อบต. กำหนดให้ดูแลด้านสารสนเทศ และการประชาสัมพันธ์ คุณวุฒิอาจเป็นระดับ ปวช. หรือ ปวส. ที่มีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์โดยได้ศึกษามา อย่างน้อย 6 หน่วยกิต และควรเป็นคนท้องถิ่น

3) ข้อมูลที่จะนำมาจัดการ จะต้องเป็นข้อมูลสำคัญของ อบต. แต่ละท้องถิ่นแต่ละพื้นที่ โดยมุ่งหวังเพื่อจะนำข้อมูลนั้นมาใช้ในการวางแผนแก้ปัญหาของท้องถิ่น อย่างกรณี อบต. บ้านเป็ด จะเป็นข้อมูลด้านการเกษตร ด้านแหล่งน้ำ ฯลฯ

4) วิธีการจัดการ ควรมีองค์ประกอบดังนี้

4.1) อบต. จะต้องออกคำสั่งคณะทำงานจัดการสารสนเทศ และกำหนดตัวผู้รับผิดชอบ

4.2) จัดให้มีห้องหรือศูนย์สารสนเทศสำหรับจัดเก็บโดยเฉพาะ

4.3) จัดการประชุมอย่างน้อย 2 เดือน/ครั้ง

4.4) กำหนดกรอบการจัดการสารสนเทศตามความเหมาะสมของ อบต.

4.5) มีการจัดอบรมบุคลากรและประชาชนให้มีความรู้ด้านสารสนเทศเบื้องต้น โดยเฉพาะผู้มีส่วนจัดเก็บข้อมูลในระดับหมู่บ้าน

4.6) กำหนดแบบฟอร์มระบบงาน ระยะเวลาจัดเก็บ อาจเก็บช่วงเดียวกับการจัดเก็บข้อมูล จปฐ. (เก็บทุกปี) และ กชช.2 ค. (เก็บทุก 2 ปี) เพื่อประหยัดงบประมาณ

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบ หรือกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยจะได้นำไปพิจารณาในการพัฒนาบริหารจัดการ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีข้อเสนอประกอบด้วย

(1) การกำหนดนโยบายในการบริหารพัฒนาของ อบต. ควรเน้นการพัฒนาและศึกษาการจัดการสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจในการทำแผนงาน/โครงการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ได้เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ

(2) ควรจัดให้มีการฝึกอบรมพนักงานส่วนท้องถิ่น และผู้บริหารให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการจัดการสารสนเทศ เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ร่วมกันคิด ร่วมกับวิเคราะห์ สามารถนำไปใช้ในการกิจของ อบต. ได้อย่างแท้จริง

(3) ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนงานพัฒนาการจัดการสารสนเทศ เช่น การฝึกอบรม ค่าวัสดุ อุปกรณ์ ค่าเครื่องเขียน แบบพิมพ์ เอกสาร แผ่นพับ คอมพิวเตอร์ และวัสดุภัณฑ์ ตลอดจนค่าบริหารจัดการในการออกพื้นที่จัดเก็บข้อมูล

(4) การบริหารงานบุคคล ควรให้ความสำคัญต่อบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านการจัดการสารสนเทศ และควรพิจารณาให้รางวัลสำหรับ อบต. ที่นำการจัดการสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และเป็นประโยชน์ต่อ อบต. เพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจ สำหรับบุคลากรที่มีความมุ่งมั่น เสียสละ เพื่อองค์การบริหารส่วนตำบล

5.2.2 ข้อเสนอเชิงวิจัยและพัฒนา

(1) ควรนำผลการวิจัยเรื่องสารสนเทศในพื้นที่ทดลองไปศึกษาและวิจัยเพิ่มเติม เพื่อหาความรู้ แนวทางพัฒนาการจัดการสารสนเทศที่เหมาะสมต่อไป

(2) การศึกษาหลักสูตรอบรมบุคลากรด้านสารสนเทศจะต้องจัดทำคู่มือเชิงปฏิบัติการให้มีเนื้อหา ข่าวดสาร และฝึกปฏิบัติให้ครอบคลุมการบริหารงานของ อบต. ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม แต่ละพื้นที่แต่ละชุมชนด้วย

(3) ส่วนกลางควรกำหนดนโยบายในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณของ อบต. นำร่องเพื่อศึกษาวิจัยให้เป็นรูปธรรม และฝึกเจ้าหน้าที่ รวมทั้งผู้บริหารและสมาชิก อบต. ได้มองเห็นความสำคัญระบบข้อมูลข่าวสาร ควรคัดเลือก อบต. ที่สมัครใจเข้าร่วมทดลอง ซึ่งส่วนกลางจะกำหนดประเภท อบต. ที่ทดลองให้เป็นตัวแทนของ อบต. ทั้งประเทศ เช่น อาจแบ่งตามสภาพของเศรษฐกิจ หรืออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยมุ่งหวังคุณภาพมากกว่าปริมาณ

(4) ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับ สาเหตุ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข ปัญหาในการพัฒนาการจัดการสารสนเทศที่เหมาะสมของอบต. ให้เป็นระบบสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง โดยคำนึงถึงสภาพพื้นที่ด้วย